

Врста и ниво студија: основне академске, 2. семестар.

Назив предмета: Општа књижевност и теорија књижевности I Спец 5,

Библијска књижевност: Библијска праисторија и Мојсијево Петокњижје.

Наставник: ванр. проф. др Миодраг Лома.

Асистент: Вук Петровић.

Број ЕСПБ: 3.

Статус предмета: изборни предмет.

Циљ предмета је упознавање с литерарно-формалним функционисањем Библије, са књижевном функцијом праисторије у библијској литерарној целини, те са коначним смислом који тој праповести даје ова формална служба, па напokon и са темељним знањима о праповесно схваћеном човеку и његовом свету.

Исход предмета је савлађивање метода за литерарно-формално, антрополошко и теолошко истраживање Библије.

Садржај предмета: теоријска настава се заснива на упознавању са местом и значајем који библијска праисторија има у књижевној целини како јеврејског, тако и хришћанског *Светог писма*, и то преко главних књижевних облика који творе ту праповест, али такође учествују у изградњи библијске литерарне целине, штавише је формално повезују као такву. Ради сагледавања свих тих књижевно-обликотворних могућности биће учињена прецизна анализа књижевних облика библијске праповести и њиховог смисла.

Оцена знања (максимални број поена је 100): највише 40 поена може се постићи на основу предиспитних активности (похађања наставе и активности током ње), а осталих 60 поена обележавају распон оцена од 5 до 10 добијених на писменом испиту, и то: 11–20 = 6; 21–30 = 7; 31–40 = 8; 41–50 = 9; 51–60 = 10. Писмени испит се одвија у клаузури (пише се есеј на једну од три задате теме током два сата). Јединствена оцена добија се сабирањем поена стечених током предиспитних активности и на самом испиту, тако да прелазну оцену 6 доноси збир од најмање 51 поена, те се распон оцена и поена креће овако: 51–60 = 6; 61–70 = 7; 71–80 = 8; 81–90 = 9; 91–100 = 10.

Тезе за наставу

1. Библијска књижевност и општа књижевност. Имена: *Библија/Свето писмо и Закон/Савез/Завет* (Божји). Поредак књига у *Библији* и у *Петокњижју/Закону*.
2. Историјска позадина Мојсијевих прича.
3. *Књига Постање*: изворни законодавни савез и могућности његове обнове.
4. *Књига Излазак*: обнова Божјег савеза са целим народом
5. *Књига Левитска*: закони савезништва с Богом
6. *Књига Бројеви*: од пустиње ка Земљи Савеза и законима за њу.
7. *Књига Закон поновљени*: Мојсијеви опроштајни говори о смислу савезништва с Богом у духу љубави.
8. Библијска праповест (*Књ Пост* 1–11): стварање света и човека (1–2).
9. Рајска слобода и њена искушења (*Књ Пост* 3–4).
10. Праповесни родослови у 5, 10. и 11. гл. *Књ Пост* као најстарије књижевне форме и везивни светописамски облици.
11. Претпотопна криза човечанства, Потопна казна, слепопотопна обнова савеза с Богом (*Књ Пост* 6–9).
12. Вавилонска империјална криза човечанства. Благод казне: подела на различите језике (*Књ Пост* 11).
13. Улазак у историју: Обнова савеза с Аврамом и његовим потомством (*Књ Пост* 12–50).
14. Аврамовски животни облик: чистота самопожртвовања (*Књ Пост* 12–25).
15. Поновљено обећање Исаку и Јакову (*Књ Пост* 26 и 28) и наставак Мојсијевих прича.

Обавезна лектира и литература

1. Мојсије син Амрама Левита, *Књига Постања*, стр. 9–220, *Свето писмо Старога Завета*, књ. 1: *Књига Постања*, упоредни превод са јеврејског (MT) и грчког (LXX) са краћим схолијама (=објашњењима) епископа Атанасија (Јевтића), издају манастири: Хиландар, Студеница, Дечани и Тврдош, Београд, 2004.

2. Мојсије син Амрама Левита, *Прва, Друга, Трећа, Четврта и Пета књига Мојсијева*, стр. 1–201, *Библија или Свето писмо: Стари завјет*, превео Ђуро Даничић, Британско и инострано библијско друштво, Београд, 1981.
3. Миодраг Лома: *Тумачење времена у Библији, Библијска хронологија*, стр. 7–179, Библиотека свечаник, књ. 61, Хришћанска мисао, Београд 2010.
4. Wilfrid Harrington, „Svijet u kojem je nikao Izrael“, str. 22–30; „Patrijarsi“, str. 30–38; „Pentateuh“, str. 117–162; „Deuteronomistička povijest“, str. 163–173; sve to u: Wilfrid Harrington, *Uvod u Stari zavjet, Spomen obećanja*, превео Mato Zovkić, 2. izd., Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1987.
5. Миодраг Лома: „Историјскофонетска транслитерација јеврејског писма“, стр. 117–129, у: *Филолошки преглед, Часопис за страну филологију*, 33. год., бр. 2 (2006), Филолошки факултет, Београд.
6. Миодраг Лома: „Прва библијска прича о стварању земаљског света“, стр. 5–24, у: *Књижевна историја, Часопис за науку о књижевности*, 35. год., бр. 119, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2003.
7. Миодраг Лома: „Библијска прича о постању човека и Раја (*Пост* 2, 4б–24)“, стр. 33–69, у: *Филолошки преглед, Часопис за страну филологију*, 37. год., бр. 1 (2010), Филолошки факултет, Београд.
8. Adalbert Rebić, *Biblijska prapovijest* (Post 1–11), str. 13–262, egzegetsko-teološka obrada prvih jedanaest poglavlja *Knjige Postanka s uvodom u Mojsijevo Petoknjižje*, Kršćanska Sadašnjost, Zagreb, 1970.
9. Derek Kidner, *Postanak*, str. 15–230, превео Tomislav Jonke, Dobra Vest, Novi Sad, 1990.

Теме за писмени испит

1. Књижевни значај *Библије* и имена: *Библија/Свето писмо* и *Закон/Савез/Завет* (Божји).
2. Генеалогска форма и уводна библијска прича о постању Неба и Земље.
3. Прича о Рају као етиолошка нарација.
4. Типологија Божјег савезништва са човеком у причи о Адаму и Еви.
5. Генеалогска Кајиновог рода и њена нарративна проширења о удаљавању Кајиновића од Божјег закона за човека.

6. Типологија Божјег удовољавања човековим егзистенцијалним потребама у причи о обнови Божјег савеза с Нојем.
7. Етиолошка прича о Ноју и његовим синовима после Потопа.
8. Последња етиолошка прича библијске праисторије о вавилонској империјалној кризи човечанства и о његовој подели на различите језике.
9. Типологија обнављања богочовечанског савезништва у обнови Божјег савеза с Аврамом.
10. Аврамовски животни облик као типична религиозна егзистенција библијске историје: чистота самопожртвовања.
11. Генеалогичка Аврамовог рода и прича о обнови Божјег савеза с Мојсијем.
12. Мојсијев закон чистоте и светости и типологија религиозне егзистенције у историји патријарха.